

અમદાવાદ જીલ્લાની ભૂગોળ.

પ્રામિદ્ય કાનર,

મો. ત. ઝં. અને કુ પત્રી.

(૭૧૮) આવૃત્તિ પાંદડી

(સવ લઘુ સ્થાપિત)

અમદાવાદ- યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

સંવત ૧૯૫૧

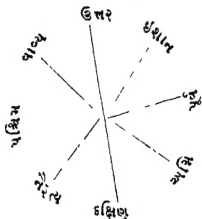
સને ૧૮૯૫

કિંમત નવ પાઈ.

સુચના.

પ્રથમ પોતાના ગામની હકીકત જેરી કે ગામમાં કદ કદ જા-
તના લોકો વસે છે, ક્યાં ફેકાણાં જોવા લાયક છે, શાની નીપજ થાય
છે, વસ્તી કેટલી છે. વિગતે જાણવા જોગ હકીકત શીખવવી; અને
જોવીજ રીતે પોતાના તાલુકાના ગામોની મોટી મોટી હકીકત શી-
ખવવી; બાકી બીજા તાલુકાઓની હકીકત શીખવી આખા જીલ્લાનું
ચાલ કરાવવું (આપવું) અને છેવટે આ પુસ્તકમાં જીલ્લાની પરચુ-
રણ હકીકત આપી છે તે નકશા સાથે શીખવી પાઠી કરાવવી.

અમદાવાદ જિલ્લાની ભૂગોળ.

જે દિશામાં મુરજ ઉગે છે તેને પૂર્વ કે ઉગમણી દિશા કહે છે. જે દિશામાં મરજ આથમે છે, તેને પશ્ચિમ કે આથમણી દિશા કહે છે. પૂર્વ દિશા બણી મોં કરી ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ તરફ ઉત્તર દિશા, ને જમણા હાથ તરફ દક્ષિણ દિશા આવે.

નકશાની દિશાઓ આળખવાની રીત.

નકશા સાગા મોં કરીને ઉભા રહીએ તો માથા તરફ ઉત્તર દિશા ને પગ તરફ દક્ષિણ દિશા જમણા હાથ તરફ પૂર્વ દિશા અને ડાબા હાથ તરફ પશ્ચિમ દિશા આવે.

ઉત્તર અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો વાઘ્ય ખૂણો.

ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો ઈશાન ખૂણો.

દક્ષિણ અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો નૈરત્ય ખૂણો.
દક્ષિણ અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો અગ્નિ ખૂણો.

વાખ્યાઓ.

માણસ, ઝાડ, પ્રાણી વિગરેનો આકાર કાગળ ઉપર કાઢેલો હોય છે તેને ચિત્ર કે છબી કહે છે તેમ જમીન, પાણી કે પર્વતનો આકાર કાઢેલો હોય તેને નકશો કહે છે.

ગામ—ધણા ધરતો જથ્થો હોય, એવા ઠેકાણાને ગામ કહેછે.

કરખો—જે ગામમાં મુસલમાનની વસ્તી હોય તેને કરખો કહે છે.

શહેર—ધણી વસ્તી વાળું ગામ, જેમાં વેપારી વધારે વસ્તા હોય, વેપાર વધારે ચાલતો હોય અને મોટાં બજાર હોય તેને શહેર કહે છે.

બંદર—નદી કે દરિયા કિનારે આવેલું વેપારનું શહેર જ્યાં વહાણથી માલ ચઢતો ઉતરતો હોય, તેને બંદર કહેછે.

તાલુકો—મામલતદારના તાખાનાં ધણાં ગામના જથ્થાને તાલુકો કહેછે.

મહાલ—ધણાજ નાના તાલુકાને મહાલ કહેછે ને તેના ઉપર દેખરેખ રાખનાર રેવન્યુ અમલદારને મહાલકારી કહેછે.

જીલ્લો—એક કલેક્ટરના તાખાનો ખાસ મુલક, જેમાં ધણા તાલુકા આવેલા હોય તેને જીલ્લો કહેછે.

નદી—મીઠા પાણીનો પ્રવાહ પર્વત અગર શરોવરમાંથી નીકળી ઢળતી જગામાં થઇ ખીજી નદી અગર સમુદ્રને મળે છે તેને નદી કહેછે.

સંગમ—એક નદી ખીજી નદીને જે જગાએ મળેછે તેને સંગમ કહે છે.

વહેળો—ચોમાસાની અંદર કેટલાક ઠેકાણાનું પાણી એકઠું થઈ ઢળતી જમીનમાં વહે તેને વહેળો કહેછે.

તળાવ—પાણીના જે ભાગની ચારે તરફ જમીન હોય તેને તળાવ કહેછે.

સરોવર—મોટા તળાવને સરોવર કહેછે.

અખાત—સમુદ્રનો ફાંટો લાંબો થઈને જમીન ઉપર ગએલો હોય તેને અખાત કહેછે.

ડુંગર—જમીન ઉપરના મોટા ટેકરા જે લાંબા ગએલા હોય તેને ડુંગર કહેછે.

ખાડી—સમુદ્રને મળતા અગાઉ ભરતીનું પાણી માંહે અ એવું પહોળું નદીનું મુખ હોય તે.

જીવજાતી વિશેષ હુકીકત.

સિમા—ઉત્તરે ગાયકવાડનો મુલક, પૂર્વે ખેડા જિલ્લો, અખાતનું સંસ્થાન અને અખાતનો અખાત, દક્ષિણે અને પશ્ચિમે કાઠિયાવાડ

વસ્તી—૯૨૧૭૧૨ માણસની છે.

પેદાશ—ધાં, બાજરી, જુવાર, ચણા, રૂ, ડાંગર, તમાકુ, શેરડી, આદુ, ગળી, તલ દિવેલીની પેદાશ છે. તેમાં રૂ અને અનાજ મુખ્ય ખાતે મોકલવામાં આવેછે. તેમજ રેશમી કાપડ, સુતરાઉ કાપડ, તે કસબ વગેરે પુષ્કળ દેશાવર ખાતે જાયછે.

સૌથી મોટી નદી—સાખરમતી.

મુખ્ય શહેર—અમદાવાદ.

મુખ્ય અખાત—અખાત.

૧ આ પુસ્તકમાં નિચે પ્રમાણે જીવજાતી તાલુકાઓનું વર્ણન આપેલું છે.

૧ પ્રાંતીજ (મોડાસા) ૨ વિરમગામ, ૩ સાચુંદ, ૪ દસકોઈ, ૫ ઘોળિકા, ૬ ધંધુકા ને ૭ ઘોધા.

પ્રાંતીજ તાલુકો.

સિમા—ઠનર, પૂરે અને દક્ષિણે મહિકાંડા એન્જનિસ અને ૫ શ્રીમે સાબરમતી નદી છે.

૧—મે છે (૧) પ્રાંતીજ. (૨) મોડાસા.

મુખ્ય નદીઓ—સાબરમતી, હાથમતી, વાતક, માણુમ, મેસ્વો ને ખારી.

કપાસ ઓદિસો—પ્રાંતીજ, અમદનગર, હરસોલ, દલોલ, મોહનપુર, ઓરાન, વરસોડા, મોડાસા ને ટીટોઈ

જાત્રાનુંઠેકાણું—ધડી.

મુખ્યગામ—પ્રાંતીજ, હરસોલ, ઓરાણ, મોનામણ, મહકણ, ખાલીસણા, ખેરોલ, ધડી, પુંસરી વિગરે.

મોડાસામાં મુખ્ય ગામ—મોડાસા, ધનસુરા, દેગાઇ, સાધરા, સાકરીઆ, ગાખટ, ચોઈલા, વિગેરે.

પ્રાંતીજ—કરખો કહેવાય છે એમાં મ્યુનિસિપાલિટી છે. એની વસ્તી ૮૭૭૬ માણસની છે. તેમાં મામલતદારની ને ફોજદારની કચેરી; દવાખાનું; હંગેજી ગૂજરાતી નિશાળો તથા કન્યાશાળો છે. ત્યાં બોખનામે તળાવ જેવા લાચક છે, તેમાં કમળ થાયછે. ત્યાં સાયુનાં કારખાનાં તથા એક પુસ્તકશાળો (લેબ્રેરી) છે. મેસ્વો નદી ઉપર પુલ બાંધેલો છે. હરમોલમાં કાંપ હોયો તે સરકારે લકાવી લીધેછે.

મોડાસા—એ પ્રાંતીજ તાલુકાનો પેટા તાલુકો છે એમાં મહાલ-કારીની કચેરી છે ત્યાં મ્યુનિસિપાલિટી છે. તેની વસ્તી ૬૯૬૫ માણસની છે. સરકારી ગૂજરાતી નિશાળ કન્યાશાળો તથા દવાખાનું છે તેમાં હાલમાં ડુંગરા તથા જંગલો ધણાંછે. તથા સામ ને ખીજાં ઝાડો પ્રુષ્ઠળ છે.

તાલુકાના અન્ય જાગની પેદાશ—ખાજરી, કઠોળ, ડાંગર, ચણા, કપાસ, વરીઆળી વિગરે.

વિરમગામ.

સિમા—ઉત્તરે ગાયકવાડનો મુલક, તથા પાલણપુર સંસ્થાન, પૂર્વે સાણંદ તાલુકો ને કડી પરમણુ. દક્ષિણે ધોળકા તાલુકો તથા નળ સરોવર પશ્ચિમે કચ્છનું રણ તથા કઠિયાવાડ.

મુખ્ય ગામ—વિરમગામ, પાટડી, માંડળ, દેત્રાજ, ઓગાણુ, ગોરૈયા, રામપુરા, સિતાપુર વિગેરે.

તથાવ—વિરમગામમાં મગાસર અને મુનસર એ બે તળાવ છે અને માડળ તથા ગોરૈયા પાસે ખારા પાણીના વહેળા છે.

ટપાલ એજિસ—વિરમગામ, માંડળ, દેત્રાજ, સીતાપુર, ગોરૈયા, ઓગાણુ, પાટડી, ખારાધોડા ને રામપુરા.

જાત્રાનું ઠેકાણું—બહુચરાજી, બોયળી.

રેલવે સ્ટેશન—વિરમગામ, પાટડી, દેત્રાજ, જખવાડા.

ગા : લુકામાં ખારાધેડ મા વરાગડુ મીઠું પાકે છે.

માંડળ=એમામ્યુનિસિપાલેટરી છે એની વસ્તી ૭૦૩૦ માણસની છે. એમાં સરકારી ગુજરાતી નિશાળ ને કન્યાશાળા છે અને વેપાર સારો ચાલે છે એની પાસે ખારા પાણીના વહેળા છે.

પાટડી—એ દરખારી ગામ છે. ભાંના તાલુકાદારને દેશાધ કહે છે. એ તાલુકાના તથાના ખારાધોડા નામે ગામમાં વરાગડુ મીઠું પાકે છે.

વિરમગામ—એ વિરમગામ તાલુકાનું મુખ્ય શહેર છે એમાં મ્યુનિસિપાલેટરી છે. એની વસ્તી ૨૩૨૦૯ માણસની છે આ ગામના ફરજી બંધુ સારા કારીગર છે તેઓ રૂના ડગલા, પંખા, સૂજની વિગરે સારાં બનાવે છે એમાં સુતર કાંતવાના તથા કપાસ લેઢવાના વરાળથી ચાલતા સાંચા છે. એમાં મુનસર ને મગાસર એ બે મોટાં તળાવ છે. એમાં મામતતદારતી તથા સબજજની કચેરીઓ તથા ઇંગ્લેજ અને સરકારી ગુજરાતી નિશાળો તથા કન્યાશાળા છે તથા

દવાખાનું છે. ગામ બહાર નજદિકમાં મુસાફરી બંગલો છે.

પેદાશ—કપાસ, બાજરી, કઠોળ, ઘઉં વિગેરે.

સાબુંદ તાલુકો

સીમા—ઉત્તરે ગાયકવાડનું કડી પરગણું. પૂર્વે દસકોઇ તાલુકો, દક્ષિણે ઘેળકા તાલુકો અને પાશ્વમે રામગામ તાલુકો.

નદીઓ—સાબરમતી, રોડ.

મુખ્ય ગામ—સાબુંદ, સર્ખેજ, ગોધાવી, ચોરવટોદરા, કા-
સિંદ્રા, વિસલપુર, મોડાસર, ને જાત, કરાવ, રેવડ, જાંપ, ચેખલા,
હડુકા, ધુમા ચાગોદર, મનીપુર, છારોડી, આખલી મીનાજ ને નિંદ્રાડ.

ટપાલ ઓફિસો—સાબુંદ, સર્ખેજ, ગોધાવી, કાસિંદ્રા ને
વિસલપુર.

રેલવે સ્ટેશન—સાબુંદ, છ રોડી આંબથીરોડ

જાત્રાનું ઠેકાણું—સરખેજનો રોજો, આંગેનર + હાટો.

તલુકાનાં મોટાં ગામની જાણવા જેમ લખિત—ગામજ એ
સાબુંદ તાલુકાનું ગામ છે ત્યાનો રોજો અને તમાવ જેવા વચ્ચે છે.

કાસિંદ્રા—એ સાબરમતીના ત્રિનાગપર છે ને ત્યાનો ગોળ
વખાણાય છે

નિંદ્રાડ—એના વગળથી ચાલનો કપાસ તોપરાના માલો છે.

મોડાસર—એ સાબુંદ તાલુકાના ગામ છે ત્યાં અતરંગેશ્વર
મહાદેવ તથા બાબુડાના નામે તથાવ છે ત્યાં દર નેનો પુત્રમે મેળો
બરાવ છે

સાબુંદ—એમાં ૩૫ નિમિષાણેડી ૧૬ એમાં વગળી જગતપ મા-
ણસની છે એમાં મામલતદારની કચેરી, સરકારી શૂળગાની તથા ઈ-
ંગ્રેજી નિશાળ કન્યાશાળા ને દવાખા હો એમાં કપાસ લોહવનું જીન
છે. આ ગામની તમાકુ વખાણાય છે ગામનો ઘણો ખરો માગ છે

દરબારને તામે છે તેથી તેમની ત્યાં ગાદી છે.

પેદાશ—ડાંગર, ધઉં, બાજરી, તમાકુ અને વિગરે.

દસકોઈ તાલુકો.

સિમા—ઉત્તરે ગાયકવાડનું કડી પરગણું, પૂર્વે ગાયકવાડનું દેહે-
મામ પરગણું તથા બીલી સી જીલ્લો, દક્ષિણે ધોળકા તાલુકો તથા ખેડા
જીલ્લો ને પશ્ચિમે સાણંદ તાલુકો.

નદીઓ—સાબરમતી, ખારી, મેશ્વો.

તળાવ—કાકરીયું ચડોળા અને મલેકસાબા.

રેલવ સ્ટેશન—અમદાવાદ, સાબરમતી અને બારેજડી.

મુખ્ય ગામ—અમદાવાદ, દિવારસદ, વટવા, કુદા નરેડા, જે-
તલપુર, બારેજ, અમરગાડી, ગોમતીપુર અસારવા, વલ્લાદ, વહેજાલ,
રાયપુર. કબ્રા, બુવાલડી, હીરાપુર વિગરે.

ટપાલ ઓફિસો—અમદાવાદ, (મહામંત્રી કોલેજીએટ, રેલવે
સ્ટેશન, સરદારપુર) અમદાવાદ કેમ્પ, ડિવારસદ, કુદા, નરેડા, જે-
તલપુર, બારેજ નરેજાલ, ગોમતીપુર, અસરગાડી, પાવડી

જાત્રાનાં ઠેકાણાં—શાહન્યામનો રોજે. નરેડા.

દસકોઈ તાલુકામાં અડાલતની વાવ તથા વડવાને પીણાના
રોજે જાવા આવક છે.

અમદાવાદ—ગ્રે ઈ. સ. ૧૪૧૨ માં અમદશા બહાદુરે વખા-
વેલું સાબરમતીના કાંઠા ઉપર. જે અમદાવાદ જીલ્લાની તથા આગા
અબ્દુલ્લાની રાજધાની છે. એમાં મ્યુનિસિપાલિટી છે તેમાં ૧૪૮૪૧૨
માણસની વસ્તી છે તેમાં ત્રેપાર સારો ચલે છે કિનખાખ, મશરૂ. અતલમ
ને રેશમી કાગળા પોતીયાં, વાસણુ બનાવવાના, રગવાના, લોટ બનાવના,
વજાવાના ને કપાસ લોટવાના વરાળથી ચાલતા સાંચા છે જુગામ-
સજીદ, રાણીનો દહરો, પ્રાર્થના સમાજ, સાહીબગ, શાઆલમનો રોજે,

હઠીબધની વાડી તથા દેવળ, રવામીનારાયણનું મંદીર, મેઇલ અને શ્રીમેલટ્રેનીંગ કોલેજો, મીશન હાઇસ્કૂલ, હાઇસ્કૂલ, બાદર, તથા દરવાજા અનિસિપાલીટીનો રીપન હોલ, નગીનાવાડી, દાદાહરીની વાવ, માતર બવાનીની વાવ, નીલકંઠ મહાદેવ, પોટરવર્કમ, મીઠાના અમર, યુવાન બાળકોને બજીવાને પાઠશાળાઓ, એલીસાગ્રીજ વિગરે ધાણી જ જોવા લાયક જગ્યાઓ છે. અત્રે વૈદક સમંધી જ્ઞાન આપવાને પણ અત્રેની સીવીલ હોસ્પીટલમાં રહેતા અમલદારની દેખરેખ નીચે એક સ્કૂલ ઉધાડેલી છે આ સહેરમા શ્રાવણ માસમા દર સોમવારે મેળો બરાબ છે. ને કારતક શુદ્ધ ૧ (પડવે) ને દીવસે નરસંપ્રજ્ઞનો મોટો મેળો બરાબ છે.

તેમાં કલેક્ટર, જજ, રેવન્યુ કમીશનર, ઇન્જનેર, કેળવણી ખાતાના ઇન્સપેક્ટર, સિટિ પોલીસ ઇન્સપેક્ટર વિગરે સરકારી અમલદારોની મોટી એકીમો છે તથા દવાખાના છે ને શ્રીમેલ ડાસપેનસરી પણ ઉધાડવામાં આવી છે

પેદાશ—ખજી, બાજરી, ડાંગર, કપાસ, નમાકુ, કઠોળ, ગજો, શેરડી વિગરે.

ધોળકા.

સિમા—ઉત્તરે સાલુદ તાલુકો પૂર્વે ખેડા જિલ્લો દક્ષિણે ધં-
ધુકા તાલુકો અને પશ્ચિમે નળ સગવર તથા કાઠિયાવાડ.

નદીઓ—સાબરમતી, બોગાવો, રોડ અને એકાર.

સરોવર—નળ

ઠપાલ ઓફિસો—બાવળા, ધોળકા, ચલોડા, કોઠ, માંમડ,

જાત્રાનાં ઠેકાણાં—વૌઠા, એ સાબરમતી ને વાવકના સંધ્યે

ઉપર નાનું મ મ છે. ત્યાં દર કારતકી પૂનમે મેળો બરાબ છે. સંજે, છેટેથી માણસો લાં નહાવા જાય છે.

તે સિવાય દેવધોલેરા, કેસરડી, ચંડીસર, ધીંગડા, બોધનેશ્વર
મહાદેવ વિગરે ઠેકાણે પણ મેળા બરાય છે.

મુખ્યગામ=ધોળકા, બરવાળા, ચલોડા, બદરખા, કોઠ, ગાંમડ,
વાસણાકેળીઆ, સરોડા, આંબલીઆળા, ત્રાસદ આંબારેલી, ઉતે-
લીઆ, બોલાદ, સીમેગ, ઢાંકા, વટામણુ-વારણા વિગેરે.

દીપ.

ધોળકા--એને વૈરાટ નગર કહે છે. પાંડવો એક વર્ષ ત્યાં
હૂપે વેશે રહ્યા હતા હાલમા તેમાં પાંડવની બાળી ગએલી નિશા-
ળ છે. આ તાલુકાના પશ્ચિમ ભાગને નળકાંઠો ને દક્ષિણ ભાગને
બાલ કહે છે. નળકાંઠામાં ડાગર અને બાલમા ધડ સારા થાયછે.
આ તાલુકાના બારણા ગામમાં બે કપાસ લોઢવાના કારખાનાં છે.
આ તાલુકામા આવેલી ઓકાર નદી ઉપર પૂવ બાધેયો છે. તેમાં
મ્યુનિસિપાલેટી છે એની વરતી ૧૬૪૯૪ જનનીછે એમાં મામલ-
તદાર ને સુબજજનની કોર્ટો છે તથા ઇંગ્લેજ સરકારી ગુ. નિશાળો
કન્યાશાળા તથા દવાખાનુ છે ત્યાંનું મત્રાવ ન મે તલાવ જેરા લાયક
છે. તેમાં અર્ધ સુધી પૂલ બાધેયોછે ને વચ્ચે બગેલોછે એ તલાવ
પાટણના મહારાજ સિદ્ધરાજ જેસંગની મા મીનળદેવીએ બંધાવેલું
છે. આ મામ જેટલું નાણુ છે તેટલું પોણું નથી. ત્યાની કવા સારી
નથી. ચેમાસામા ધણુજ લોક માદા પડે છે વરિત દિવસે દિવસે
ઓછી થતી થાય છે. ત્યાના કેળાં, ડાઢમ ને સુઠ વખણાય છે.

પેદાશ--ધડ, ડાગર કપાસ, જીર, આદુ વિગેરે.

ધણકા.

સિમા--ઉતરે ધોળકા તાલુકા તથા કાઠિયાવાડ પૂર્વે ખં-
ગલનો અખાત. દક્ષિણે ધેલા તાલુકા ને પશ્ચિમે કાઠિયાવાડ.

મહીઓ--બાદર. ગોમા, નીલકા ને હિતાવળી.

મુખ્યમામ—ધધુકા, ઘોસેરા, બરવાળા, રાણપુર, અડવાલ, ખસ, ગાંઠ, વાગડ, રોજકા, બડિયાદ, પોલાપુર, પીપળી, કુંદરા, તગડી, રાજદ, સાંગપુર.

બંદર ઘોળેરા

ખાડી—ઘોસેરા અને આવલીઆરી.

રેલવે સ્ટેશન—રાણપુર.

ટપાલઓફીસો—ધધુકા, ઘોસેરા, રાણપુર, બરવાળા, અડવાલ, પોલાપુર, ગાંઠ ને પીપળી

જાત્રાનું ઠેકાણું—બીમનાથ. આ ગામ નીલકા નદી ઉપર આવેલું રહેલું છે. જ્યાં દર આવળું વદ અમામે મેળો બરાય છે. ત્યાંનો મહત્ત્વ દરેક જ મણને પા રૂપિયા ફક્ષિયા આપે. તેથી હજારો જામણા ત્યાં એન્ડા થાય છે.

ટીપ—ધધુકા—એમા મ્યુનિસિપલિટી છે એની વસ્તી ૬૫૭૩ માણસની છે એમા મામલત દાની તથા સગ-જગની કોર્ટ છે. હમેશા જૂનરાની નિમાળો તથા મન્યાન ગામ ને ત્યાં હવાખાનું થાય છે આ તાનુકાના ગાંઠ ગામના ધરીયું મહુ પકે છે અને તે તલુકદારી ગમ છે. આ તાનુકામા બીનન થ બાંગાન, મારેંગપુર ને તગડી એમા મેળો બરાય છે આ તાલુકામા પીપળી ઘોસેરા તથા ધધુકામા કપાસ બોદવાના કારખાના છે.

ઘોસેરા—એ ધધુકા તાનુકાની પૂતળા બદર છે તે બંદરથી ચહેલાં ૩ તથા મીલે માલ પન્સેસ મોકલવામા આવનો દાન ઘોસેરાની ખાડી પુટી જવાથી મે ચાર માલ રંટેથી માલ ચઢાવવા ઉપરખામા આવે છે તેથી દાન વેચાન નમળો પડો મથો છે તેમાં મ્યુનિસિપલિટી છે. એની વસ્તી ૧૦૦૮૮ માણસની છે. એમાં ચાણુદાની કચેરી, સરકારી, એક નિશાળો, કન્યાશાળો તથા હવાખાનું છે ત્યાં પાણીની ઘણીજ તંગાસ છે.

પેઢાશ—ધડ, કપાસ વિગરે

ઘોઘાતાલુકો.

સિમા—ઉપરે ધધુકા તાલુકો પૂર્વે ખખાતનો અખાત દ-
ક્ષિણે અગ્ની સમુદ્ર ને પશ્ચિમે કાઠિયાવાડ.

મુખ્યગામ—ઘોઘા. વાલુકડ ને કમળેજ, બાધી. પડવા, ત-
લુસા, કુકડ, કનાડ.

ખાડી—ભાવનગર.

ખંદર-ઘોઘા.

ટપાસ ઓફીસો—ઘોઘા, વલુકડ, તલુસા, કુકડ.

ઘોઘા—અમા ચુનાનપાયેરી . એની વગતી ૬૬૨૮ મા
જુમ્મની છે તે દરિય કિનારે છે. તેની તેની હતા ઠંડી છે. ત્યાં
મીઠા પાણીની નગાશ છે. અમામાં મામલનદારની કચેરી, સરકારી મુ-
જરાતી નાગાળો, મિશનરી મકુલ, કન્યાશાળા ને દસખાનું છે ત્યાં મિ
શનરી ખાત ના પાડી નાહે" ને.

ટોપા—અ તાલુકાના ઘણા ખામ તાલુકાની છે.

પેઢાશ—ધડ તથા કપાસ.

નદીઓ અને તેના ઉપરનાં ગામ.

૧ સાબરમતી—એનાના કુવરમારી નીચાં ખખાતના મ-
ખાતને મળે છે. તેના ઉપર આરાબ, માદરા, અમદાવાદ, સરોડા ને
કાસીદ્રા ગામ છે.

૨ હાથમતી—આંકાઠના પાડાડનાં નિકાલે, સાબરમતીને
મળે છે.

૩ વાત્રક—આવડ અને આગટ પાસે થઈને વહે છે, તે ને
સાબરમતીને મળે છે.

૪ માણુમ—મોડાસાની પાસે વહી વાત્રકને મળે છે. એના
ઉપર મોડાસા ગામ છે.

૫ મેશ્વો—એ હરમોહની પાસે થઇને વહે છેને તે વાતકને મળે છે એના ઉપર હરસોલ કુહા, પસુંજ ને વડોલ ગામ છે.

૬ ખારી—દેસાસણ અને લાલપુર પાસે થઇને દસકોઈ તાલુકામાં વહી સાબરમતીને મળે છે એના ઉપર રાયપુર, ભુવલડી, કણબા વગેરે ગામ છે.

૭ બાદર—એ કાઠીઆવાડમાંથી નિકળી ધંધુકા તાલુકામાં વહી અરબી સમુદ્રને મળે છે એના ઉપર રાણપુરને વાગડ ગામ છે.

૮ જોમા—એ કાઠીઆવાડમાંથી નિકળી રાણપુર આગળ બાદરને મળે છે.

૯ લોગાવો—એ ધોગકા તાલુકામાંથી વહી સાબરમતીને મળે છે.

૧૦ ઊતાવળી—એ બરવાળાની પાસે વહે છે, એના ઉપર બરવાળા ગામ છે.

૧૧ નિલકા—એ ભીમનાથની પાસે વહે છે, એના ઉપર ભીમનાથ ગામ છે.

૧૨ રેડ (રાહડ) —એ ચેખલા પાસેથી નિકળીને સાબુદ તાલુકામાં વહે છે.

ખંભાતના અખાતો ૧—સાબરમતી બોમ્બેના સાબરમતીને મળનારી—દયમતી, ખારી, વાતકને બોમ્બેના વાતકને મળનારી—મેશ્વો ને માણુમ.

લાદરને મળનારી—જોમા.

વહેળા તથા તળાવો.

ધોખ—એ નામનો વહેળો પ્રાંતીજમાં છે.

મગાસર ને મુનસર—એ નામનાં તળાવ વીરમગામમાં છે.

નળ સરોવર પાસે દુર્ગી ને મેણી ગામ છે.

મલાવ—એ તળાવ ધોળકામાં છે.

મોટાં ગામ.

ખાંતીજ. હરસોલ, ઓરાણ, મોનાસણ, ધડકણ, બાલીસણા, ખેરોલ, ધડી, પુનરી, વદ્રાડ, વાઘપુર, ફતેપુર, તલોદ, બોબા, આંત્રેલી. મોટાંસા. દેહેમાઈ, ધનસુરા, સાવરા, સાકરીઆ વિરમગામ દેત્રોજ, ઓગામ, ગોરઆ, રામપુરા, સિતાપુર, છળીઆર, કુકવાવ, કાંમરવા, ભોઈળી, દેકાવાડા, વિઠલાપુર, કાંઝ, ભકોડા, સિદોડ, બોજવા, માંડવ, પાટડી, ખારાધોડા. ઘોળકા. ચલોડા, બહરખા, સરોડા, વૈઠા, વાસળા કેલીઆ, આંખવીઆરા, બાવળા, કોઠ, ગાંગડ, સાથળ, કેરાલા, રામન, બાપજા, છામસર, કાવીઠા, જલાલપુર, ત્રાંમદ, ડૌકા, નાનીમોદ, કિનેલીઆ, ગુંડી બરોડા, વારણ, વટામણ, રૂપાલ. સાલજડા. અમદાવાદ ઉંવારમદ વડવા, કુહા, નરોડ, પારેજ, જોતલપુર વલાદ, ગોમતીપુર, અસલાલી, ગામડી, હિરાપુર, કજાબા, કુબડથલ, છુવાલડી, પસુંજ, વહેલાળ, રાયપુર, રાણીપર, વાડજ, વેજલપુર, ગીરથયા, પાલડી, મહીજડા, અસારવા, પીરાણ, રામોલ, ચાનખેડા મિરોલી, ચોમર, ગુડાલ, હાંપીજાણ, વાંચ, નિકેલ, કળીગામ. જાંહુકા. ધેજેરા, રાણપુર, ખસ, રોજકા, નામડકા, ખરડ, અડવાલ, ખામડ, પીપળી, માદ. બડીઆદ, રોજદ. ધોલાપુર, દુકા. ધોધા. જાંહુકડ, કમજેજ. સાણુદ. સખેજ, ગોધાવી, ચોરવડોદગ, કામીદ્રા, મિરોલપુર, મોડાસા, સીલજ, થલતેજ, વણુઝર, જાન, મખીઆવ, મિરોડી, આંખલીરોડ.

પૂનરાવર્તન પ્રશ્નો.

- ૧ ગામ એટલે શું ? તમે કયા ગામમાં રહો છો ?
- ૨ તાલુકા એટલે શું ? તમે કયા તાલુકામાં રહો છો ?
- ૩ જિલ્લો એટલે શું ? તમે કયા જિલ્લામાં રહો છો ?
- ૪ ગામમાં કોણ અમલદાર રહે ?
- ૫ તાલુકામાં કોણ અમલદાર રહે ?
- ૬ જિલ્લામાં કયા અમલદાર રહે છે ?
- ૭ અમદાવાદ જિલ્લાના કેટલા તાલુકા છે ?
- ૮ વિરમગામ તાલુકામાં અને પ્રાંતીજ તાલુકામાં કયા પેટા તાલુકા છે ?
- ૯ પેટા તાલુકામાં કોણ અમલદાર રહે ?
- ૧૦ દસકોઈ એને કેટલાક લોક શું કહે છે ?
- ૧૧ દસકોશીઓ એ નામ શાથી પડ્યું ?
- ૧૨ સાબુદ તાલુકાની પૂર્વના કયો તાલુકો આવેલો છે ?
- ૧૩ પૂર્વ દિશા કોને કહે છે ? પૂર્વનું બીજું નામ શું ?
- ૧૪ દસકોઈની પશ્ચિમે કયો તાલુકો આવેલો છે ?
- ૧૫ પશ્ચિમ દિશા કોને કહે છે ? પશ્ચિમનું બીજું નામ શું ?
- ૧૬ જાગમણી ને આથમણી એ નામ શા ઉપરથી પડ્યા ?
- ૧૭ ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશા કોને કહે છે ?
- ૧૮ વાવ્ય ખૂણો કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે આવેલો છે ?
- ૧૯ ઈશાન ખૂણો કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે આવેલો છે ?
- ૨૦ નૈરત્ય ખૂણો કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે આવેલો છે ?
- ૨૧ અગ્નિ ખૂણો કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે આવેલો છે ?
- ૨૨ દિશાઓ કેટલી છે ? ને ખુણાઓ કેટલા છે ? તેનાં નામ કયોઈ ?
- ૨૩ આ નકશાની ચારે દિશાઓ અને ચારે ખૂણાનાં નામ જોઈ બતાવો ?

- ૨૪ આ નિશાળના ચારે ખૂણાઓ, અને ચારે દિશાનાં નામ બોલી
જતાવો ?
- ૨૫ અમદાવાદ જીલ્લામાં જંદર ક્યાં છે ? ને તે ક્યા ક્યા તાલુકામાં
આવેલા છે ?
- ૨૬ જંદર એટલે શું ?
- ૨૭ અમદાવાદ જીલ્લાની ચારે દિશાએ શું આવેલ છે ?
- ૨૮ પ્રાનીજ, વિરમગામ, ને દસકોઈ તાલુકાની હદ બતાવો ? તેની
ચારે દિશાએ શું આવેલું છે ?
- ૨૯ ધોળકા, ધંધુકા, સાણુદ ને ધોધાની ચતુર સીમા બતાવો ?
- ૩૦ અમદાવાદ જીલ્લામાં અખાત કયો છે ?
- ૩૧ અખાત એટલે શું ?
- ૩૨ દેત્રોજ અને ભીમનાથ બતાવો ?
- ૩૩ રાણપુરથી ધંધુકા કઈ દિશામાં છે ?
- ૩૪ ધંધુકાને ધોળકાની હદ કોણુ કરે છે ?
- ૩૫ અમદાવાદથી ઉંવારસદ જતું હોય તો કઈ દિશામાં જવાય ?
- ૩૬ મોડાસા કઈ નદી ઉપર છે ?
- ૩૭ નળ શું છે ? ક્યાં છે ? તેનું પાણી કેવું છે ? તેમાં શું થાય
છે ? ને તે શુ કામમાં આવે છે ?
- ૩૮ મીઠું ક્યાં ક્યાં પાકે છે ? તે દરેકને કેવું મીઠું કહે છે ?
- ૩૯ નિચેનાં ગામ કઈ નદી ઉપર છે ?
ભીમનાથ, ખરવાળા, અમદાવાદ, હરસોલ, ઝોરાણુ, રાયપુર,
સરૌડા, વૈઠા.
- ૪૦ ગોળ ક્યાંના વખણાય છે.
- ૪૧ સપ્તરમતી ક્યાંથી નિકળી ને કોને મળે છે ?
- ૪૨ ક્યા ક્યા ગામમાં રોળ જોવા લાયક છે ?

- ૪૩ પ્રાંતીજ, વિરમગામ, ઘોળકાને અમદાવાદમાં કયાં તલાવ જેવાં
લાયક છે ?
- ૪૪ વિરમગામ તાલુકામાં કેટલી નદીઓ છે ?
- ૪૫ અમદાવાદ જિલ્લામાં કયું નદીઓ છે ?
- ૪૬ સાતે તાલુકાના ગામ બોલો ?
- ૪૭ વરતીના પ્રમાણમાં સૌથી મોટા તાલુકો કયો છે ?
- ૪૮ અમદાવાદમાં કયાં કયાં ઠેકાણું જેવા લાયક છે ?
- ૪૯ પ્રાંતીજ અને ધધુકા તાલુકામાં કઈ કઈ નદીઓ છે ?
- ૫૦ ખંભાતના અખાતને કયું નદીઓ મળે છે ?
- ૫૧ સાબરમતી ને કયું નદીઓ મળે છે ?
- ૫૨ વિરમગામ તાલુકામાં જાત્રાના ઠેકાણું કયાં છે ? તેમાં આવક
લોકનું જાત્રાનું ઠેકાણું કયું છે ?
- ૫૩ અમદાવાદમાં કઈ કયું ચીજો સારી છે ?
- ૫૪ નિચેનાં ગામ બતાવો ? તે શાને માટે જાણીતાં છે ?
બીમનાથ, રાણપુર, તૌડા, નિંદ્રાડ, બોયણી, પિરાણા, કાસિંદ્રા,
અડાલજ, ખારાધોડા, અરવાળા ને સર્પેજ.
- ૫૫ અમદાવાદ જિલ્લામાં જાત્રાનાં ઠેકાણું કયાં છે ?

